

Norsk Medieforskerlag

v. Lin Prøitz (leder)

Senter for tverrfaglig kjønnsforskning

Lin.proitz@stk.uio.no

Oslo 23.06.2015

HØRINGSINNSPILL FRA NML OM ETISKE RETNINGSLINJER FOR FORSKNING PÅ INTERNETT

Forslaget om nye «etiske retningslinjer for forskning på Internett» bygger på «Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi». Disse retningslinjene er i prinsippet statlige. NML vil innledningsvis påpeke det svært problematiske i at samfunnsforskningen er underlagt denne typen statlige begrensninger. Skillet mellom «etikk» og «politikk» er svært utydelig og i utgangspunktet bør slike inngrep derfor begrenses i størst mulig grad.

NML vil videre påpeke at «retningslinjene for samfunnsvitenskap osv», i alt for stor grad kopierer den medisinske forskningsetikken. Det er åpenbart at deltakere i medisinske eksperimenter bør ha krav på en helt annen form for informert samtykke enn «deltakere» i samfunnsvitenskapelig forskning.

Det er f.eks. svært problematisk å overføre medisinske bruk av det allmenmoralske kravet om «selvbestemmelse» til samfunnsvitenskapen. NML vil blant annet påpeke at presseetikken har det motsatte utgangspunkt, nemlig at individer *ikke* har noen rett til å motsette seg journalistisk granskning og omtale. Grensen mellom undersøkende journalistikk og samfunnsforskning er flytende, og det er ulogisk at disse to formene for kunnskapsproduksjon skal være underlagt helt ulike etiske regimer.

Forslaget til etiske retningslinjer for forskning på internett viderefører det tvilsomme premisset at individer i samfunnsforskningen skal ha full selvbestemmelse. Det heter f.eks. at

Forskning på Internett tar ofte utgangspunkt i samhandling i digitale fora (Twitter, Facebook, blogger etc.), som har en flyktig karakter. Dette bidrar til å skape forventninger om at informasjonen er beskyttet. Folk kan i slike sammenhenger være villige til å gi fra seg personlig og sensitiv informasjon i et Internettforum som i prinsippet er tilgjengelig for enhver, *uten at de dermed har ment at ytringene skal kunne spres videre eller forskes på* (vår utheving) (punkt 17 og punkt 18). Personer som det fremkommer personlige eller sensitive opplysninger om i et åpent forum har krav på at informasjonen i forskningssammenheng brukes og formidles på en tilbørlig måte.

Skal man ta «retningslinjene» bokstavelig, skal man ikke forske på opplysninger som opphavsmannen ikke har «ment» det skal forskes på. Det betyr at en rekke viktige forskningsprosjekter om internett og/eller sosial interaksjon på nettet ikke vil være mulige å gjennomføre.

Hvis man skal tolke forslaget mer åpent, blir «retningslinjene» redusert til å presentere en rekke åpenbare etiske dilemmaer som den enkelte forsker/forskergruppe/institusjon må ta stilling til i det enkelte forskningsprosjekt. NML kan ikke se at statlige «retningslinjer» er et egnet virkemiddel i disse bestrebelsene. Som nevnt innledningsvis er vi skeptiske til denne typen statlige inngrep i forskningens frihet. Vi vil derfor foreslå at dokumentets status reduseres til «veileder» eller liknende.

NML vil til slutt påpeke at kommersielle aktører i dag har tilnærmet ubegrenset tilgang på alle typer personlige opplysninger, også sensitive persondata, via internett. Disse dataene utnyttes i utstrakt grad til kommersielle formål. Det er meningsløst at forskere skal være «etisk» forhindret i å drive kritisk forskning basert på liknende data.

Lin Prøitz